

İstanbul Cami ve Kiliselerindeki Kutsal Kitap Okuyuşlarında Görülen Susma Süreleri

Muhammed Recai ÇİFTÇİ

muhammedrecai@gmail.com

0000-0003-0915-982

Öz

İstanbul'da yaşayan Ermeni, Rum ve Türklerin mabedlerinde gerçekleştirdikleri Zebur, İncil ve Kuran-ı Kerim okuyuşlarında görülen susma süreleri bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

Konu ile ilgili yapılan literatür taramasının sonucunda, mabed müziği alanının yapılacak karşılaştırmalı çalışmalara ihtiyaç duyduğu anlaşılmaktadır.

Betimsel bir karakter taşıyan ve karşılaştırmalı yöntemle ele alınacak olan bu çalışmada, okuyuşlarda görülen susma sürelerinde her etnik grubun kendi içinde tutarlı olduğu hipotezi test edilmiştir.

Hristiyanlık ve İslam dinini temsil eden söz konusu etnik grupların okuyucularından sesli-görüntülü olarak alınan 15 adet okuyuş örneği bilgisayar destekli ses analiz programları ile işlenerek, susma süreleri milisaniye ölçeğine kadar tespit edilmiştir. Bu süreler bütün icranın süresine oranlanarak yüzdelik olarak ortaya konulmuş ve aralarında bir karşılaştırma yapma imkânı doğmuştur.

Okuyuşların incelenmesiyle ilk planda; Hristiyanların icralarını yürük ve tempolu bir tavırla, Müslümanların ise daha ağırca gerçekleştirdikleri görülmüştür. Sonuç olarak; ortalama bazında Ermenilerin icranın %7'sini, Rumların yaklaşık %13'ünü, Türklerin ise %31'ini susarak geçirdikleri tespit edilmiş ve çalışmanın hipotezi ispatlanmıştır.

Saha üzerinde daha geniş ölçekte ve bu çalışmaya dahil olmayan etnik grupların katılımıyla yapılacak farklı araştırmaların alana daha verimli ve kesin bilgiyi kazandıracağı bir gerçektir. Ayrıca bu çalışma, kutsal kitapların okunuşu esnasında okuyucuların susma sürelerini belirleyen refleksler ile bu sürelere etki eden dini, sosyolojik, psikolojik ve filolojik etkenlerin neler olduğuna dair yapılacak araştırmalara açılan bir kapı olma iddiasındadır.

Anahtar kelimeler: İstanbul, Mabed Müziği, Zebur, İncil, Kuran-ı Kerim, Susma Süreleri

Silence Times in the Holy Scripture Recitations in Istanbul Mosque and Churches

Abstract

The subject of this study is the silence times seen in the Psalms, New Testament and Quran recitations performed by the Armenians, Greeks and Turks living in Istanbul.

As a result of the literature review on the subject, it is understood that the temple music field needs comparative studies.

In this study, which has a descriptive character and will be discussed with a comparative method, the hypothesis that each ethnic group is consistent in itself during the silence times in the recitations was tested.

15 reciting samples taken from reciters of these ethnic groups representing Christianity and Islam were processed with computer aided sound analysis programs and their silence times were determined up to millisecond scale. These silence times are expressed as a percentage by comparing the duration of the whole performance and the possibility of making a comparison between them has emerged.

With the examination of the readings; it was seen that the performances of Christians were performed with a brisk and paced attitude and that the Muslims performed leisurely.

As a result; on average it was determined that Armenians spent for silence 7% of the reading, about 13% of the Greeks and 31% of the Turks and the hypothesis of the study has been proved.

It is a fact that different researches on a larger scale with the participation of ethnic groups who are not included in this study will provide more efficient and precise information to the field. In addition, this study claims to be a gateway to research on the reflexes that determine the silence times of reciters during the reciting of the sacred books and the religious, sociological, psychological and philological factors affecting these silence times.

Key Words: Istanbul, Temple Music, Psalms, New Testament, Quran, Silence Times

**Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Bağlılık, Duyguları Yönetme, Yaşam Pozisyonları,
Temas Engelleri ve Koşulsuz Kendini Kabul ile Affetme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin
İncelenmesi**

1. Giriş

İstanbul, farklı dinlere mensup insan topluluklarının beraber yaşama imkanı bulduğu bir kenttir. Bünyesinde barındırdığı pek çok mabedde özellikle Hristiyanlar ve Müslümanlar tarafından bu dinlerce kutsal olarak kabul edilen Mezmur, İncil ve Kuran gibi kitaplar makamsal nitelikte okunmaktadır. Türk müziği kodlarının kullanıldığı bu icraların müzikal niteliklerine ve bu icralarda karşılaşılan susma sürelerine dair bilimsel bir çalışmanın bulunmadığı ilgili literatür taraması ile tespit edilmiştir (Çiftçi, 2019: 7-11).

1.1. Problem Durumu

İstanbul'daki Hristiyan ve Müslüman mabedlerinde okunan Mezmur, İncil ve Kuran ayetlerinin makamsal okunuşlarında görülen susma sürelerinin icranın bütünü içerisinde ne kadar yer tuttuğu ve söz konusu susma sürelerinin her dinî ve etnik grubun kendi içindeki icralarla ve diğer dini ve etnik grupların icralarıyla olan oransal münasebeti araştırmaya değer bir konu olarak karşımızda durmaktadır.

1.2. Problem Sorusu

İstanbul'daki Hristiyan ve Müslüman mabedlerinde makamsal olarak okunan Mezmur, İncil ve Kuran ayetlerinin okunuşlarında görülen susma süreleri, dini ve etnik gruplar düzeyinde ne oranda tutarlıdır?

1.2.1. Alt Problem Soruları

1. Her bir okuyuşta görülen ortalama sus süresi ne kadardır?
2. Mezmur, İncil ve Kuran ayetlerinin okuyuşlarındaki susma süreleri icranın bütünü içerisinde ne oranda yer tutmaktadır?

1.3. Hipotez

İstanbul'daki Hristiyan ve Müslüman mabedlerinde makamsal olarak okunan Mezmur, İncil ve Kuran ayetlerinin okunuşlarında görülen susma süreleri, her dini ve etnik grubun kendi içinde tutarlıdır.

1.4. Metodoloji

Araştırmada kullanılacak veriler “alan araştırması” yöntemiyle elde edilmiş, daha sonra nitel ve nicel yöntemlerle “analiz” edilip, “karşılaştırma” yöntemleriyle işlenmiştir. Yapılan bu araştırma betimsel bir niteliktedir (Karasar, 2007: 77).

1.5. Sınırlamalar

Araştırmada elde edilen veriler ve bunlara bağlı olarak yapılacak yorumlar, ulaşılabilen kaynaklarla sınırlıdır. Araştırmamız ile ilgili farklı verilerin ortaya çıkmasıyla daha farklı sonuçlara ulaşılması mümkündür.

Ermeni okuyuculardan Murat İçlinalça İncil’den Markos 12/28-34. ayetleri ve Mezmur’dan 85/1-11. ayetleri Ermenice, Rum okuyuculardan Panteleimon Zafeiris İncil’den Matta 22/34-40. ayetleri ve Mezmur’dan 85/1-10. ayetleri Rumca, Türk okuyuculardan ise Kerim Öztürk Kuran-ı Kerim’den Kehf Sûresi 107-110. ayetleri Arapça olarak okumuştur. Okuyucuların Rast, Hüzam ve Hicaz makamlarındaki tek sesli okuyuşları incelenecektir.

1.6. Varsayımlar

Bilgisayar programlarının güvenilir veriler sunduğu, okuyucuların yeterli müzikal donanıma sahip olup alanı temsil ettiği varsayılmıştır.

1.7. Evren ve Örneklem

Araştırmamızın evrenini, Hristiyan ve Müslüman mabedlerinde okunan kutsal kitap okunuşları, örneklemine ise İstanbul’daki Hristiyan Ermeni ve Rumların makamsal olarak okudukları Mezmur ve İncil ayetleri ile Müslüman Türklerin makamsal olarak okudukları Kuran ayetleri teşkil etmektedir.

1.8. Veri İşleme Teknikleri

Sesli-görüntülü olarak ilgili okuyuculardan alınan okuyuşlar, Wavepad Audio Editor adlı ses oynatma aracının milisaniyelik oynatma modu kullanılarak analiz edilmiş ve okuyuş içerisindeki susma süreleri milisaniye ölçeğine kadar tespit edilmiştir.

Susma süresi, okuyucunun herhangi bir sebebe bağlı olarak sustuğu her süreyi kapsamaktadır.

Ayetlerdeki susma sürelerini gösteren tabloların isimleri kısaltılarak sırasıyla etnik grup, okunan makam ve okunan kitap ismi şeklinde belirlenmiştir. Bu tablolardaki ilk sütunda, okuyuş içerisinde susulan bölüm, kelimelerin arasındaki ardışık noktalarla gösterilmiştir. Daha sonra tablonun alt kısmına toplam okuyuş süresi, toplam sus süresi, okuyuştaki sus adedi, ortalama sus süresi ve sus

İstanbul Cami ve Kiliselerindeki Kutsal Kitap Okuyuşlarında Görülen Susma Süreleri
M. R. ÇİFTÇİ

süresinin icra süresine oranı ile bilgiler işlenmiştir.

2. Bulguların Analizi

2.1. Ermenilerin Mezmur Okuyuşundaki Susma Süreleri

2.1.1. Rast Makamında Okunan Ayetlerdeki Susma Süreleri

Tablo 1: Ermeni-Rast-Mezmur Susma Süreleri

Sus Yeri (...)	Sus Süresi (Sn)
YEM YES...BAHYA	0,24
HUSATSA...VOĞORM	0,52
DZARAYI KO...ASDVADZ	0,29
ZANTSNİM...Zİ TU	0,40
ARKEZ...UN GN TİR	0,62
MOTS...HAVUR	0,54
İNTS...VOÇ	0,43
IZ KO..ZAM	0,68
ARAÇİKO...PARAVOR	0,42
HAVİDYAN...MEDZ	0,45
ASDVADZ...ARAÇ	0,66
KUM...YEV	0,44
KUMME...PARK	0,72
SIRPO...AY JM	0,45
Toplam Okuyuş Süresi (Sn)	87,17
Toplam Sus Süresi (Sn)	6,86
Sus Adedi	14
Ortalama Sus Süresi (Sn)	0,49
Sus Süresinin İcra Süresine Oranı (%)	7,87

Bu okuyuşta gerçekleştirilen ‘sus’lar, bu şekilde tablolaştırılmıştır. Bu icrada 14 tane sus bulunmaktadır.

Bir sus için ortalama süre yaklaşık 0,5 saniyedir. Bütün bir icra süresince gerçekleştirilen susların oranı, bütün icranın yaklaşık % 8’ine tekabül etmektedir.

İstanbul Cami ve Kiliselerindeki Kutsal Kitap Okuyuşlarında Görülen Susma Süreleri
M. R. ÇİFTÇİ

2.1.2. Hüz zam Makamında Okunan Ayetlerdeki Susma Süreleri

Tablo 2: Ermeni-Hüz zam-Mezmur Susma Süreleri

Sus Yeri (...)	Sus Süresi (Sn)
YEM YES...BAHYA	0,06
HUSATSA...VOĞORM	0,00
ZORHANABAZ...URAKH	0,17
DZARAYI KO...Zİ AR KEZ	0,13
ZANTSNİM...Zİ TU	0,08
ARKEZ...UN GN TİR	0,00
MOTS...HAVUR	0,00
İNTS...VOÇ	0,00
IZ KO..ZAM	0,03
ARAÇİKO...PARAVOR	0,04
HAVİDYAN...MEDZ	0,04
ASDVADZ...ARAÇ	0,00
KUMME...PARK	0,00
SIRPO...AY JM	0,00
Toplam Okuyuş Süresi (Sn)	121,66
Toplam Sus Süresi (Sn)	0,55
Sus Adedi	14
Ortalama Sus Süresi (Sn)	0,04
Sus Süresinin İcra Süresine Oranı (%)	0,45

Bu okuyuşta gerçekleştirilen ‘sus’lar, bu şekilde tablolaştırılmıştır. Bu icrada esasen 14 tane sus bulunmaktadır. Ancak bu okuyuş iki icracı tarafından karşılıklı olarak okunmuştur. Bir icracı okuyuşun son hecesinde uzatma yaparak bitirirken, uzatma esnasında diğer icracı okuyuşuna başlamaktadır. Bundan dolayı tabloda söz konusu kısımların sus süreleri ‘0 saniye’ olarak görünmektedir.

Bir sus için ortalama süre yaklaşık 0,04 saniyedir. Bütün bir icra süresince gerçekleştirilen susların oranı, bütün icranın yaklaşık % 0,5’ine tekabül etmektedir.

İstanbul Cami ve Kiliselerindeki Kutsal Kitap Okuyuşlarında Görülen Susma Süreleri
M. R. ÇİFTÇİ

2.1.3. Hicaz Makamında Okunan Ayetlerdeki Susma Süreleri

Tablo 3: Ermeni-Hicaz-Mezmur Susma Süreleri

Sus Yeri (...)	Sus Süresi (Sn)
YEM YES...BAHYA	0,39
HUSATSA...VOĞORM	0,62
ZORHANABAZ...URAKH	0,32
ZANTSNİM...Zİ TU	0,57
ARKEZ...UN GN TİR	0,75
MOTS...HAVUR	0,39
İNTS...VOÇ	0,42
DER YEV...VOÇ	0,33
IZ KO..ZAM	0,72
HAVİDYAN...MEDZ	0,53
ASDVADZ...ARAÇ	0,69
KUM...YEV	0,38
KUMME...PARK	0,54
SIRPO...AY JM	0,44
Toplam Okuyuş Süresi (Sn)	87,57
Toplam Sus Süresi (Sn)	7,09
Sus Adedi	14
Ortalama Sus Süresi (Sn)	0,51
Sus Süresinin İcra Süresine Oranı (%)	8,10

Bu okuyuşta gerçekleştirilen ‘sus’lar, bu şekilde tablolştırılmıştır. Bu icrada 14 tane sus bulunmaktadır.

Bir sus için ortalama süre 0,5 saniyedir. 1 saniyenin altında bir sus süresi aralığında, seri bir okuyuşun gerçekleştirildiği sonucuna varılabilir. Bütün bir icra süresince gerçekleştirilen susların oranı, bütün icranın % 8’ine tekabül etmektedir.

İstanbul Cami ve Kiliselerindeki Kutsal Kitap Okuyuşlarında Görülen Susma Süreleri
M. R. ÇİFTÇİ

2.2. Ermenilerin İncil Okuyuşundaki Susma Süreleri

2.2.1. Rast Makamında Okunan Ayetlerdeki Susma Süreleri

Tablo 4: Ermeni-Rast-İncil Susma Süreleri

Sus Yeri (...)	Sus Süresi (Sn)
KRİSDOS...ASE	0,53
GINER ANONTS...YEV VİCE	0,35
GINEİN..U YERP	0,11
VAV ANONTS...HARTSUTS	0,45
ANOR ISAV.. VORN E	0,14
ARAÇINI...HİSUS	0,28
ANOR..POLOR	0,58
AYSE...LISE	0,20
İSRAYEL...MER	0,22
DER E..YEV KU	0,50
SIRDOVIT.. YEV KU	0,33
MIDKOVIT...YEV KU	0,27
ZORUTYUNOVIT...ASİGA	0,33
BADVİRANKI...U YERGRORTI	0,23
NIMAN..KU INGERIT	0,25
SİT BES..ASONTS	0,26
ÇİGA..TİBİRİ	0,54
ISAV ANOR...AĞEG	0,26
MEGE...YEV ANGE	0,16
MI ÇİGA...YEV POLOR	0,19
MIDKOV...YEV POLOR	0,18
ZORUTYUNOV...ZANİGA	0,10
BES...SIRELI	0,07
GEZNERE...U ZOHERE	0,18
AVELİYE...HİSUS	0,61
DIVAV...ISAV	0,34
ISAV ANOR..ASDUDZO	0,13

İstanbul Cami ve Kiliselerindeki Kutsal Kitap Okuyuşlarında Görülen Susma Süreleri
M. R. ÇİFTÇİ

HERU ÇES...YEV AL	0,09
GER...ANOR	0,20
Toplam Okuyuş Süresi (Sn)	142,46
Toplam Sus Süresi (Sn)	8,08
Sus Adedi	29
Ortalama Sus Süresi (Sn)	0,28
Sus Süresinin İcra Süresine Oranı (%)	5,67

Bu icrada 29 tane sus bulunmaktadır. Bir sus için ortalama süre yaklaşık 0,3 saniyedir. Bütün bir icra süresince gerçekleştirilen susların oranı, bütün icranın yaklaşık %6'sına tekabül etmektedir. Sus sürelerinin 1 saniyenin çok altında değerler olması, seri bir okuyuş tarzının benimsendiği fikrini ön plana çıkarmaktadır.

2.2.2. Hüz zam Makamında Okunan Ayetlerdeki Susma Süreleri

Tablo 5: Ermeni-Hüz zam-İncil Susma Süreleri

Sus Yeri (...)	Sus Süresi (Sn)
KRİSDOS...ASE	0,30
GİNEİN..U YERP	0,32
VAV ANONTS...HARTSUTS	0,22
ANOR ISAV.. VORN E	0,13
ARAÇİNİ...HİSUS	0,20
ANOR..POLOR	0,22
AYSE...LİSE	0,20
DER E..YEV KU	0,14
ANTSOVİT...U KU	0,23
ZORUTYUNOVİT...ASİGA	0,22
BADVİRANKİ...U YERGRORTI	0,13
NİMAN..KU İNGERİT	0,28
SİT BES..ASONTS	0,31
ÇİGA..TİBİRİ	0,41

İstanbul Cami ve Kiliselerindeki Kutsal Kitap Okuyuşlarında Görülen Susma Süreleri
M. R. ÇİFTÇİ

VARTABED.. ŞİDAG	0,21
MEGE...YEV ANGE	0,19
MI ÇIGA...YEV POLOR	0,21
ANTSOV...U POLOR	0,39
SİRELI...U INGERI	0,27
BES SİRELİ...AMEN	0,17
AVELİYE...HİSUS	0,56
DIVAV...ISAV	0,32
ISAV ANOR..ASDUDZO	0,18
HERU ÇES...YEV AL	0,27
GER...ANOR	0,49
HARTSI...NEL	0,27
Toplam Okuyuş Süresi (Sn)	128,36
Toplam Sus Süresi (Sn)	6,84
Sus Adedi	26
Ortalama Sus Süresi (Sn)	0,26
Sus Süresinin İcra Süresine Oranı (%)	5,33

Bu okuyuşta 26 adet sus bulunmaktadır. Bir sus için ortalama süre yaklaşık 0,3 saniyedir. Bütün bir icra süresince gerçekleştirilen susların oranı, bütün icranın % 5'ine tekabül etmektedir.

Sus sürelerinin 1 saniyenin çok altında bir ortalama bulunması, okuyuşun seri bir şekilde gerçekleştirildiği fikrini doğrulamaktadır.

2.2.3. Hicaz Makamında Okunan Ayetlerdeki Susma Süreleri

Tablo 6: Ermeni-Hicaz-İncil Susma Süreleri

Sus Yeri (...)	Sus Süresi (Sn)
ASE...TBİRNEREN	0,5
GINER ANONTS...YEV VİCE	0,28
VAV ANONTS...HARTSUTS	0,68
ANOR ISAV.. VORN E	0,4
ARAÇINI...HİSUS	0,13
ANOR..POLOR	0,45

İstanbul Cami ve Kiliselerindeki Kutsal Kitap Okuyuşlarında Görülen Susma Süreleri
M. R. ÇİFTÇİ

AYSE...LISE	0,21
İSRAYEL...MER	0,35
DER E..YEV KU	0,7
SIRDOVIT.. YEV KU	0,21
ANTSOVIT...U KU	0,18
ZORUTYUNOVIT...ASİGA	0,64
BADVİRANKI...U YERGRORTI	0,22
NIMAN..KU INGERIT	0,59
SİT BES..ASONTS	0,11
ÇIGA..TİBİRİ	0,32
ISAV ANOR...AĞEG	0,27
MEGE...YEV ANGE	0,25
MI ÇIGA...YEV POLOR	0,68
MIDKOV...YEV POLOR	0,17
ZORUTYUNOV...ZANİGA	0,28
SİRELI...U INGERI	0,04
GEZNERE...U ZOHERE	0,26
AVELİYE...HİSUS	0,41
KHELASUTYUNOV...BADASKHAN	0,15
DIVAV...ISAV	0,31
ISAV ANOR..ASDUDZO	0,38
HERU ÇES...YEV AL	0,2
MEGI...ÇER	0,15
GER ANOR...PAN	0,3
Toplam Okuyuş Süresi (Sn)	132,15
Toplam Sus Süresi (Sn)	9,82
Sus Adedi	30
Ortalama Sus Süresi (Sn)	0,33
Sus Süresinin İcra Süresine Oranı (%)	7,43

30 adet 'sus'un bulunduğu bu okuyuşun, sus süreleri ile alakalı tablosuna göre bir sus için ortalama süre 0,3 saniyedir. Bütün bir icra süresince gerçekleştirilen susların oranı, bütün icranın %7'sine tekabül etmektedir. Rumların Mezmur Okuyuşundaki Susma Süreleri

2.2.4. Rast Makamında Okunan Ayetlerdeki Susma Süreleri

İstanbul Cami ve Kiliselerindeki Kutsal Kitap Okuyuşlarında Görülen Susma Süreleri
M. R. ÇİFTÇİ

Tablo 7: Rum-Rast-Mezmur Susma Süreleri

Sus Yeri (...)	Sus Süresi (Sn)
TO US SU...KE EPA	0,36
EĞO...FİLAKSON	0,58
OSİOS İ Mİ..SO SOSON	0,24
DULON SU...O THEOS	0,27
THEOS MU...TON	0,23
EPİSE...ELEİSON	0,71
ME KİRİE...OTİ	0,28
SOME...OLİN	0,18
İMERAN...EFRANON	0,58
TU DULUSU...OTİ	0,22
PROSE KİRİE...İRATİN	0,21
PSİHİN MU...OTİ Sİ	0,54
POLİ ELEOS...PASİTİS	0,35
EPİKALUMANİSE...ENOTİSE	0,84
Tİ FONİ...TİS DEİSE	0,28
DEİSE OS MU...EN İMERA	0,60
PROSE...OTİ	0,22
EPİKUSAS MU...UK ESTİN	0,64
THEİS...KİRİE	0,31
KİRİE...KE UK	0,19
ERĞA SU...PANTA	1,52
EPİSAS...İKSUSİ	0,25
KİRİE...KE DOKSASUSİ	0,32
TO ONOMA SU...OTİ	0,61
THAUMASİA..Sİ I	0,22
Toplam Okuyuş Süresi (Sn)	106,08
Toplam Sus Süresi (Sn)	10,75
Sus Adedi	25
Ortalama Sus Süresi (Sn)	0,43
Sus Süresinin İcra Süresine Oranı (%)	10,13

Bu okuyuşta gerçekleştirilen ‘sus’lar, bu şekilde tablolatırılmıştır. Bu icrada 25 tane sus

İstanbul Cami ve Kiliselerindeki Kutsal Kitap Okuyuşlarında Görülen Susma Süreleri
M. R. ÇİFTÇİ

bulunmaktadır.

Bir sus için ortalama süre 0,43 saniyedir. Bütün bir icra süresince gerçekleştirilen susların oranı, bütün icranın yaklaşık % 10'una tekabül etmektedir.

2.2.5. Hüzzam Makamında Okunan Ayetlerdeki Susma Süreleri

Tablo 8: Rum-Hüzzam-Mezmur Susma Süreleri

Sus Yeri (...)	Sus Süresi (Sn)
EPAKUSON MU...OTİ	0,34
EĞO...FİLAKSON	0,79
PSİHİN MU...OTİ	0,75
OSİOS İ Mİ..SO SOSON	0,53
THEOS MU...TON	0,47
EPİSE...ELEİSON	0,74
ME KİRİE...OTİ	0,28
SOME...OLİN	0,23
İMERAN...EFRANON	0,58
TU DULUSU...OTİ	0,28
PROSE KİRİE...İRATİN	0,41
PSİHİN MU...OTİ Sİ	0,74
EPİİKİS...KE POLİ	0,17
POLİ ELEOS...PASİTİS	0,49
EPİKALUMANİSE...ENOTİSE	0,68
ENOTİSE KİRİE...TİN	0,16
HİN MU...KE PROSHES	0,42
Tİ FONİ...TİS DEİ	0,27
DEİSE OS MU...EN İMERA	0,75
THLİP SE OS MU... E KEK	0,20
KEKRAKSA PROSE...OTİ	0,47
EPİKUSAS MU...UK ESTİN	0,55
EN THEİS..KİRİE	0,39
KİRİE...KE UK	0,44
ERĞA SU...PANTA	0,57
ETHNİ...OSA	0,12
OSA EPİSAS..İKSUSİ	0,40
NİSUSİN...EN OPİ	0,20

İstanbul Cami ve Kiliselerindeki Kutsal Kitap Okuyuşlarında Görülen Susma Süreleri
M. R. ÇİFTÇİ

KİRİE...KE DOKSASUSİ	0,43
DOKSASUSİ...TO ONOMA	0,20
TO ONOMA SU...OTİ	1,40
THAUMASİA...Sİ I	0,14
Sİ I...THEOS	0,18
Toplam Okuyuş Süresi (Sn)	141,59
Toplam Sus Süresi (Sn)	14,77
Sus Adedi	33
Ortalama Sus Süresi (Sn)	0,45
Sus Süresinin İcra Süresine Oranı (%)	10,43

Bu okuyuşta gerçekleştirilen ‘sus’lar, bu şekilde tablolatırılmıştır. Bu icrada 33 tane sus bulunmaktadır. Bir sus için ortalama süre yaklaşık 0,5 saniyedir. Bütün bir icra süresince gerçekleştirilen susların oranı, bütün icranın % 10’una tekabül etmektedir.

2.2.6. Hicaz Makamında Okunan Ayetlerdeki Susma Süreleri

Tablo 9: Rum-Hicaz-Mezmur Susma Süreleri

Sus Yeri (...)	Sus Süresi (Sn)
EĞO...FİLAKSON	0,75
OSİOS İ Mİ...SO SOSON	0,24
THEOS MU...TON	0,32
EPİSE...ELEİSON	0,55
OLİN...TİN	0,27
İMERAN...EFRANON	0,50
PROSE KİRİE...İRATİN	0,25
PSİHİN MU...OTİ Sİ	0,66
HRİSDOS...KE EPİİKİS	0,28
POLİ ELEOS...PASİTİS	0,29
EPİKALUMANİSE...ENOTİSE	0,67
HİN MU...KE PROSHES	0,38
DEİSE OS MU...EN İMERA	1,34
EPİKUSAS MU...UK ESTİN	0,61
KİRİE...KE UK	0,27
ERĞA SU...PANTA	0,66
ETHNİ...OSA	0,20

İstanbul Cami ve Kiliselerindeki Kutsal Kitap Okuyuşlarında Görülen Susma Süreleri
M. R. ÇİFTÇİ

KİRİE...KE DOKSASUSİ	0,30
TO ONOMA SU...OTİ	0,49
THAUMASÍA...Sİ I	0,28
Toplam Okuyuş Süresi (Sn)	101,08
Toplam Sus Süresi (Sn)	9,31
Sus Adedi	20
Ortalama Sus Süresi (Sn)	0,47
Sus Süresinin İcra Süresine Oranı (%)	9,21

Bu okuyuşta gerçekleştirilen ‘sus’lar, bu şekilde tablolştırılmıştır. Bu icrada 20 tane sus bulunmaktadır.

Bir sus için ortalama süre yaklaşık 0,5 saniyedir. 1 saniyenin altında bir sus süresi aralığından, seri bir okuyuşun gerçekleştirildiği sonucuna varılabilir. Bütün bir icra süresince gerçekleştirilen susların oranı, bütün icranın % 9’una tekabül etmektedir.

2.3. Rumların İncil Okuyuşundaki Susma Süreleri

2.3.1. Rast Makamında Okunan Ayetlerdeki Susma Süreleri

Tablo 10: Rum-Rast-İncil Susma Süreleri

Sus Yeri (...)	Sus Süresi (Sn)
MOSE...TUS	0,38
SADUKEUS...SİNİH	0,45
TO AUTO...KE EPİ	0,85
EKS AUTON...NOMİKOS	0,34
LEĞON...DİDASKALE	0,91
DİDASKALE...PİA	0,47
MEĞALİ...ENTO	0,28
ENTO NOMO...O DE	0,72
İ SUS.. EFİ	0,60
EFİ AUTO...AĞAPİSİS	1,66
TON THEON SU..EN OLİ	0,24
KARDİA SU...KE EN	0,35
PSİHİ SU...KE EN	0,37
KEEN OLİ..Tİ	0,38

İstanbul Cami ve Kiliselerindeki Kutsal Kitap Okuyuşlarında Görülen Susma Süreleri
M. R. ÇİFTÇİ

DİANİA SU...AUTİ	0,90
PROTİ..KE	0,36
ENTOLİ...DEUTERA	0,77
AUTİ ...AĞAPİSİS	0,74
PLİSİON SU...OS	0,41
AUTON..EN TAU	0,73
TESDİSİN...ENTOLES	0,32
NOMOS..KEİ	0,62
PROFİTE...KREMANTE	0,39
Toplam Okuyuş Süresi (Sn)	94,52
Toplam Sus Süresi (Sn)	13,24
Sus Adedi	23
Ortalama Sus Süresi (Sn)	0,58
Sus Süresinin İcra Süresine Oranı (%)	14,01

Bu icrada 23 tane sus bulunmaktadır. Bir sus için ortalama süre yaklaşık 0,6 saniyedir. Bütün bir icra süresince gerçekleştirilen susların oranı, bütün icranın %14'üne tekabül etmektedir. Sus sürelerinin 1 saniyenin çok altında değerler olması, seri bir okuyuş tarzının benimsendiği fikrini ön plana çıkarmaktadır.

2.3.2. Hüzam Makamında Okunan Ayetlerdeki Susma Süreleri

Tablo 11: Rum-Hüzam-İncil Susma Süreleri

Sus Yeri (...)	Sus Süresi (Sn)
AKUSANTES...OTİ	0,42
SADUKEUS...SİNİH	0,66
TO AUTO...KE EPİ	0,89
EPIROTİSEN..İS	0,05
EKS AUTON...NOMİKOS	0,07
NOMİKOS...PİRAZON	0,80
LEĞON...DİDASKALE	1,68
DİDASKALE...PİA	0,51
ENTO NOMO...O DE	1,18
EPİ AUTO...AĞAPİSİS	1,39
TON THEON SU..EN OLİ	0,45

İstanbul Cami ve Kiliselerindeki Kutsal Kitap Okuyuşlarında Görülen Susma Süreleri
M. R. ÇİFTÇİ

KARDİA SU...KE EN	0,23
PSİHİ SU...KE EN	0,50
DİANİA SU...AUTİ	0,93
PROTİ..KE	0,48
ENTOLİ...DEUTERA	2,04
AUTİ ...AĞAPİSİS	0,88
PLİSİON SU...OS	0,36
AUTON..EN TAU	1,40
TESDİSİN...ENTOLES	0,37
ENTOLES...OLOS	0,40
OLOS..NOMOS	0,39
NOMOS..KEİ	1,14
PROFİTE...KREMANTE	0,56
KREMANTE..E	0,58
Toplam Okuyuş Süresi (Sn)	107,02
Toplam Sus Süresi (Sn)	18,36
Sus Adedi	25
Ortalama Sus Süresi (Sn)	0,73
Sus Süresinin İcra Süresine Oranı (%)	17,16

Bu okuyuşta 25 tane ‘sus’ bulunmaktadır. Bir sus için ortalama süre 0,7 saniyedir. Bütün bir icra süresince gerçekleştirilen susların oranı, bütün icranın % 17’sine tekabül etmektedir.

Sus sürelerinin 1 saniyenin altında bir ortalama bulunması, okuyuşun genel olarak seri bir şekilde gerçekleştirildiği fikrini doğurmaktadır.

2.3.3. Hicaz Makamında Okunan Ayetlerdeki Susma Süreleri

Tablo 12: Rum-Hicaz-İncil Susma Süreleri

Sus Yeri (...)	Sus Süresi (Sn)
AKUSANTES...OTİ	0,56
SADUKEUS...SİNİH	0,43
TO AUTO...KE EPİ	0,74
NOMİKOS...PİRAZON	0,64
LEĞON...DİDASKALE	1,63
DİDASKALE...PİA	0,46
MEĞALİ...ENTO	0,32

İstanbul Cami ve Kiliselerindeki Kutsal Kitap Okuyuşlarında Görülen Susma Süreleri
M. R. ÇİFTÇİ

ENTO NOMO...O DE	0,63
EFİ AUTO...AĞAPİSİS	0,58
TON THEON SU..EN OLİ	0,53
KARDİA SU...KE EN	0,40
PSİHİ SU...KE EN	0,39
DİANİA SU...AUTİ	1,01
AUTİ ESTİ...PROTİ	0,40
ENTOLİ...DEUTERA	0,86
OMİA...AUTİ	0,26
AUTİ ...AĞAPİSİS	1,00
PLİSİON SU...OS	0,66
OS...SE	0,06
AUTON..EN TAU	0,71
TESDİSİN...ENTOLES	0,19
ENTOLES...OLOS	0,58
NOMOS..KEİ	0,56
PROFİTE...KREMANTE	0,51
Toplam Okuyuş Süresi (Sn)	105,23
Toplam Sus Süresi (Sn)	14,11
Sus Adedi	24
Ortalama Sus Süresi (Sn)	0,59
Sus Süresinin İcra Süresine Oranı (%)	13,41

Bu okuyuşta 24 tane ‘sus’ bulunmaktadır. Bir sus için ortalama süre yaklaşık 0,6 saniyedir. Bütün bir icra süresince gerçekleştirilen susların oranı, bütün icranın %13’üne tekabül etmektedir. Genellikle icranın başında ve ortasında bulunan susların, sonundaki suslara göre daha uzun bir zaman diliminde seyrettiği görülmektedir.

2.4. Türklerin Kuran Okuyuşundaki Susma Süreleri

2.4.1. Rast Makamında Okunan Ayetlerdeki Susma Süreleri

İstanbul Cami ve Kiliselerindeki Kutsal Kitap Okuyuşlarında Görülen Susma Süreleri
M. R. ÇİFTÇİ

Tablo 13: Türk-Rast-Kuran Susma Süreleri

Sus Yeri (...)	Sus Süresi (Sn)
RACÎM....BİSMİLLAH	7,18
RAHÎM...İNNELLEZÎNE	11,39
NÜZÜLÂ....HÂLİDÎNE	11,24
FİHÂ...LÂ YEBĞÛNE	2,50
HİVELÂ...GUL LEV	11,51
RABBÎ...GUL LEV	11,65
MEDEDÂ...GUL İNNEMÂ	12,68
VAHİD...FE MEN	6,29
SALİHÂ....FEL YA'MEL	4,29
EHADÂ...SADEGALLAH	1,02
Toplam Okuyuş Süresi (Sn)	256,16
Toplam Sus Süresi (Sn)	79,75
Sus Adedi	10
Ortalama Sus Süresi (Sn)	7,98
Sus Süresinin İcra Süresine Oranı (%)	31,13

Bu okuyuşta gerçekleştirilen 'sus'lar, bu şekilde tablolştırılmıştır. Bu icrada 10 tane sus bulunmaktadır. Bir sus için ortalama süre yaklaşık 8 saniyedir. Bütün bir icra süresince gerçekleştirilen susların oranı, bütün icranın yaklaşık üçte birine tekabül etmektedir. Genellikle icranın başında ve ortasında bulunan susların, sonundaki suslara göre daha uzun bir zaman diliminde seyrettiği görülmektedir.

2.4.2. Hüzzam Makamında Okunan Ayetlerdeki Susma Süreleri

Tablo 14: Türk-Hüzzam-Kuran Susma Süreleri

Sus Yeri (...)	Sus Süresi (Sn)
RACÎM....BİSMİLLAH	6,81
RAHÎM...İNNELLEZÎNE	11,29
NÜZÜLÂ....HÂLİDÎNE	9,43
FİHÂ...LÂ YEBĞÛNE	1,34
HİVELÂ...GUL LEV	10,83

İstanbul Cami ve Kiliselerindeki Kutsal Kitap Okuyuşlarında Görülen Susma Süreleri
M. R. ÇİFTÇİ

RABBÎ...GUL LEV	5,04
MEDEDÂ...GUL İNNEMÂ	11,59
VAHİD...FE MEN	3,37
SALİHÂ...FEL YA'MEL	2,43
EHADÂ...SADEGALLAH	0,91
Toplam Okuyuş Süresi (Sn)	214,45
Toplam Sus Süresi (Sn)	63,04
Sus Adedi	10
Ortalama Sus Süresi (Sn)	6,304
Sus Süresinin İcra Süresine Oranı (%)	29,40

Bu okuyuşta gerçekleştirilen ‘sus’lar, bu şekilde tablolatırılmıştır. Bu icrada 10 tane sus bulunmaktadır. Bir sus için ortalama süre yaklaşık 6,5 saniyedir. Bütün bir icra süresince gerçekleştirilen susların oranı, bütün icranın yaklaşık üçte birine tekabül etmektedir. Genellikle icranın başında ve ortasında bulunan susların, sonundaki suslara göre daha uzun bir zaman diliminde seyrettiği görülmektedir.

2.4.3. Hicaz Makamında Okunan Ayetlerdeki Susma Süreleri

Tablo 15: Türk-Hicaz-Kuran Susma Süreleri

Sus Yeri (...)	Sus Süresi (Sn)
RACİM...BİSMİLLAH	8,58
RAHİM...İNNELLEZİNE	12,59
NÜZÜLÂ...HÂLİDİNE	5,76
FİHÂ...HÂLİDİNE	4,56
FİHÂ...LÂ YEBĞÜNE	1,31
HİVELÂ...GUL LEV	10,43
RABBÎ...GUL LEV	8,59
MEDEDÂ...GUL İNNEMÂ	12,62
VAHİD...FE MEN	8,48
SALİHÂ...FEL YA'MEL	3,41
EHADÂ...SADEGALLAH	1,01
Toplam Okuyuş Süresi (Sn)	236,50
Toplam Sus Süresi (Sn)	77,34
Sus Adedi	11
Ortalama Sus Süresi (Sn)	7,03

İstanbul Cami ve Kiliselerindeki Kutsal Kitap Okuyuşlarında Görülen Susma Süreleri
M. R. ÇİFTÇİ

Sus Süresinin İcra Süresine Oranı (%)	32,70
--	-------

Bu okuyuşta gerçekleştirilen 'sus'lar, bu şekilde tablolaştırılmıştır. Bu icrada 11 tane sus bulunmaktadır.

Bir sus için ortalama süre 7 saniyedir. Bütün bir icra süresince gerçekleştirilen susların oranı, bütün icranın yaklaşık üçte birine tekabül etmektedir. Genellikle icranın başında ve ortasında bulunan susların, sonundaki suslara göre daha uzun bir zaman diliminde seyrettiği görülmektedir.

İstanbul Cami ve Kiliselerindeki Kutsal Kitap Okuyuşlarında Görülen Susma Süreleri
M. R. ÇİFTÇİ

Karşılaştırma ve Değerlendirmeler

3.1. Rast Makamındaki Okuyuşlardaki Susma Süreleri

Tablo 16: Rast Okuyuşlardaki Susma Süreleri

RAST MAKAMI	ERMENİLER		RUMLAR		TÜRKLER	ORT.
	ZEBUR	İNCİL	ZEBUR	İNCİL	KURAN-I KERİM	
Ortalama Sus Süresi (Sn)	0,49	0,28	0,43	0,58	7,98	1,952
Sus Süresinin İcra Süresine Oranı (%)	7,87	5,67	10,13	14,01	31,13	13,762

Mezmun ve İncil okuyuşundaki ortalama sus süresine bakıldığında, Ermenilerin İncil okuyuşunu daha kısa süreli suslarla gerçekleştirdikleri ve Mezmun okuyuşuna nispetle daha seri bir okuyuş gerçekleştirdikleri söylenebilir. Sus süresinin icra süresine oranına bakıldığında da aynı yargıya ulaşmak mümkündür.

Mezmun ve İncil okuyuşundaki ortalama sus süresine bakıldığında, Rumların da Mezmun okuyuşunu daha kısa süreli suslarla gerçekleştirdikleri ve İncil okuyuşuna nispetle daha seri bir okuyuş gerçekleştirdikleri söylenebilir. Sus süresinin icra süresine oranına bakıldığında da aynı yargıya ulaşmak mümkündür. Aynı veriden hareketle Rumların Ermenilere göre okuyuş içerisinde daha uzun süreli suslar kullandıkları da söylenebilir.

Rast makamında gerçekleştirilen okuyuşlardaki her sus için ortalama süreye bakıldığında, en yüksek veriye Müslümanların okuyuşlarında rastlanmaktadır. Diğer okuyuşlardaki ortalama sus süreleri, Müslümanların okuyuşundaki sus başına düşen ortalama 8 saniyelik bu süreye göre çok daha az bir süreyi teşkil etmektedir. Bu veriye göre Müslümanların haricindeki grupların okuyuşlarını çok kısa süreli suslarla gerçekleştirdikleri ve nisbeten seri bir okuyuş gerçekleştirdikleri söylenebilir.

Sus süresinin icra süresine oranına bakıldığında da, icra içerisinde daha uzun süreyle sus kullananların Müslümanlar olduğu görülmektedir. Bu veriye göre okuyuşun yaklaşık üçte birlik kısmı susarak geçmektedir.

İstanbul Cami ve Kiliselerindeki Kutsal Kitap Okuyuşlarında Görülen Susma Süreleri
M. R. ÇİFTÇİ

Genel ortalamaya bakıldığında bütün icralardaki her bir sus için yaklaşık 2 saniyelik bir sus süresi olduğu görülmektedir. Bütün sus süreleri, icraların yaklaşık %14'ünü teşkil etmektedir.

3.2. Hüzzam Makamındaki Okuyuşlardaki Susma Süreleri

Tablo 17: Hüzzam Okuyuşlardaki Susma Süreleri

HÜZZAM MAKAMI	ERMENİLER		RUMLAR		TÜRKLER	ORT.
	ZEBUR	İNCİL	ZEBUR	İNCİL	KURAN-I KERİM	
Ort. Sus Süresi (Sn)	0,04	0,26	0,45	0,73	6,3	1,556
Sus Süresinin İcra Süresine Oranı (%)	0,45	5,33	10,43	17,16	29,4	12,554

Mezmun ve İncil okuyuşundaki ortalama sus süresine bakıldığında, Ermenilerin Mezmun okuyuşunu daha kısa süreli suslarla gerçekleştirdikleri ve İncil okuyuşuna nispetle daha seri bir okuyuş gerçekleştirdikleri söylenebilir. Sus süresinin icra süresine oranına bakıldığında da aynı yargıya ulaşmak mümkündür. Mezmun okuyuşundaki ortalama verilerin İncil okuyuşundaki verilere göre çok daha düşük seviyelerde olması, bu okuyuşun iki icracı tarafından karşılıklı okunmasıyla ilgili bir durumdur. Zira bu okuyuşta iki icracı, biri diğerinin melodik cümleyi bitirmesi ile birlikte icraya değişmeli olarak devam etmektedirler. Dolayısıyla bir okuyuşun tek bir okuyucu tarafından gerçekleştirildiğinde mümkün olabilecek sus süreleri, bu tür bir okuyuşta bulunmamaktadır.

Mezmun ve İncil okuyuşundaki ortalama sus süresine bakıldığında, Rumların da Mezmun okuyuşunu daha kısa süreli suslarla gerçekleştirdikleri ve İncil okuyuşuna nispetle daha seri bir okuyuş gerçekleştirdikleri söylenebilir. Sus süresinin icra süresine oranına bakıldığında da aynı yargıya ulaşmak mümkündür. Aynı veriden hareketle Rumların Ermenilere göre okuyuş içerisinde daha uzun süreli suslar kullandıkları da söylenebilir.

Hüzzam makamında gerçekleştirilen okuyuşlardaki her sus için ortalama süreye bakıldığında, en yüksek veriye Müslümanların okuyuşlarında rastlanmaktadır. Diğer okuyuşlardaki ortalama sus süreleri, Müslümanların okuyuşundaki sus başına düşen ortalama 6 saniyelik bu süreye göre çok daha az bir süreyi teşkil etmektedir. Bu veriye göre Müslümanların haricindeki grupların okuyuşlarını çok kısa süreli suslarla gerçekleştirdikleri ve nisbeten seri bir okuyuş gerçekleştirdikleri söylenebilir.

Sus süresinin icra süresine oranına bakıldığında da, icra içerisinde daha uzun süreyle sus kullananların

İstanbul Cami ve Kiliselerindeki Kutsal Kitap Okuyuşlarında Görülen Susma Süreleri
M. R. ÇİFTÇİ

Müslümanlar olduğu görülmektedir. Bu veriye göre okuyuşun yaklaşık üçte birlik kısmı susarak geçmektedir.

Genel ortalamaya bakıldığında bütün icralardaki her bir sus için 1,5 saniyelik bir sus süresi olduğu görülmektedir. Bütün sus süreleri, icraların yaklaşık %13'ünü teşkil etmektedir.

3.3. Hicaz Makamındaki Okuyuşlardaki Susma Süreleri

Tablo 18: Hicaz Okuyuşlardaki Susma Süreleri

HİCAZ MAKAMI	ERMENİLER		RULAR		TÜRKLER	ORT.
	ZEBUR	İNCİL	ZEBUR	İNCİL	KURAN-İ KERİM	
Ort. Sus Süresi (Sn)	0,51	0,33	0,47	0,59	7,03	1,786
Sus Süresinin İcra Süresine Oranı (%)	8,1	7,43	9,21	13,41	32,7	14,17

Mezmun ve İncil okuyuşundaki ortalama sus süresine bakıldığında, Ermenilerin İncil okuyuşunu daha kısa süreli suslarla gerçekleştirdikleri ve Mezmun okuyuşuna nispetle daha seri bir okuyuş gerçekleştirdikleri söylenebilir. Sus süresinin icra süresine oranına bakıldığında da aynı yargıya ulaşmak mümkündür.

Mezmun ve İncil okuyuşundaki ortalama sus süresine bakıldığında, Rumların da Mezmun okuyuşunu daha kısa süreli suslarla gerçekleştirdikleri ve İncil okuyuşuna nispetle daha seri bir okuyuş gerçekleştirdikleri söylenebilir. Sus süresinin icra süresine oranına bakıldığında da aynı yargıya ulaşmak mümkündür. Aynı veriden hareketle Rumların Ermenilere göre okuyuş içerisinde daha uzun süreli suslar kullandıkları da söylenebilir.

Rast makamında gerçekleştirilen okuyuşlardaki her sus için ortalama süreye bakıldığında, en yüksek veriye Müslümanların okuyuşlarında rastlanmaktadır. Diğer okuyuşlardaki ortalama sus süreleri, Müslümanların okuyuşundaki sus başına düşen ortalama 7 saniyelik bu süreye göre çok daha az bir süreyi teşkil etmektedir. Bu veriye göre Müslümanların haricindeki grupların okuyuşlarını çok kısa süreli suslarla gerçekleştirdikleri ve nisbeten seri bir okuyuş gerçekleştirdikleri söylenebilir.

İstanbul Cami ve Kiliselerindeki Kutsal Kitap Okuyuşlarında Görülen Susma Süreleri
M. R. ÇİFTÇİ

Sus süresinin icra süresine oranına bakıldığında da, icra içerisinde daha uzun süreyle sus kullananların Müslümanlar olduğu görülmektedir. Bu veriye göre okuyuşun yaklaşık üçte birlik kısmı susarak geçmektedir.

Genel ortalamaya bakıldığında bütün icralardaki her bir sus için 1,8 saniyelik bir sus süresi olduğu görülmektedir. Bütün sus süreleri, icraların %14'ünü teşkil etmektedir.

3.4. Bütün Okuyuşlardaki Susma Süreleri

Tablo 19: Bütün Okuyuşlardaki Susma Süreleri

		ERMENİLER		RUMLAR		TÜRKLER	
		ZEBUR	İNCİL	ZEBUR	İNCİL	KURAN	
Ort. Sus Süresi	RAST	0,49	0,28	0,43	0,58	7,98	
	HÜZZAM	0,04	0,26	0,45	0,73	6,3	
	HİCAZ	0,51	0,33	0,47	0,59	7,03	
ORT.							
Sus Süresinin İcra Süresine Oranı (%)	RAST	7,87	5,67	10,13	14,01	31,13	13,762
	HÜZZAM	0,45	5,33	10,43	17,16	29,4	12,554
	HİCAZ	8,1	7,43	9,21	13,41	32,7	14,17

Ortalama sus süreleri ile ilgili verilere bakıldığında her dini grubun kendi içinde bir tutarlılık sergilediği söylenebilir. Ermenilerin Hüzzam Mezmur okuyuşundaki iki icracılı okuyuştan kaynaklanan orantısızlık dikkate alınmadığı takdirde, veriler tam bir iç tutarlılığı yansıtmaktadır. Bunun yanında Ermeniler ve Rumlar arasında da süreler açısından büyük oranda bir benzeşme bulunmakla birlikte, Hristiyanlar ve Müslümanlar arasında okuyuşlarda ortalama sus süreleri açısından bir benzeşme bulunmamaktadır.

Sus süresinin icra süresine oranı ile ilgili verilere bakıldığında da aynı tutarlılık durumu söz konudur. Ermeniler ve Rumlar arasında sus süresinin icra süresine oranlanmasıyla ortaya çıkan veriler arasında genel olarak bir benzeşme bulunmakla birlikte, Hristiyanlar ve Müslümanlar arasında bu açıdan bir benzeşme bulunmamaktadır.

3. Sonuç

Beyoğlu Üç Horan Ermeni Kilisesi muğannîlerinden Murat İçlinalça, Rum okuyuculardan Penteleimon Zafeiris ve Üsküdar Valide-i Cedîd Cami imam-hatiplerinden Kerim Öztürk'ten sesli ve

İstanbul Cami ve Kiliselerindeki Kutsal Kitap Okuyuşlarında Görülen Susma Süreleri M. R. ÇİFTÇİ

görüntülü olarak alınan ve bilgisayar destekli ses oynatma programları ile analizi gerçekleştirilen Mezmur, İncil ve Kuran-ı Kerim okuyuşlarının ortalama susma süreleri ile ilgili verilere bakıldığında her dini grubun kendi içinde bir tutarlılık sergilediği söylenebilir. Bunun yanında Ermeniler ve Rumlar arasında da süreler açısından büyük oranda bir benzeşme bulunmakla birlikte, Hristiyanlar ve Müslümanlar arasında okuyuşlarda ortalama sus süreleri açısından bir benzeşme bulunmamaktadır. Sus süresinin icra süresine oranı ile ilgili verilere bakıldığında da aynı durum söz konusudur. Hristiyanlar ve Müslümanlar arasında bu açıdan bir benzeşme bulunmamaktadır.

Elde edilen bütün veriler değerlendirildiğinde, çalışmamızın başında sunduğumuz “İstanbul’daki Hristiyan ve Müslüman mabedlerinde makamsal olarak okunan Mezmur, İncil ve Kuran ayetlerinin okunuşlarında görülen susma süreleri, her dini ve etnik grubun kendi içinde tutarlıdır.” şeklinde **ortaya koyulan hipotezin doğru olduğu tespit edilmiştir.**

4. Öneriler

Saha üzerinde daha geniş ölçekte ve bu çalışmaya dahil olmayan etnik grupların katılımıyla yapılacak farklı araştırmaların alana daha verimli ve kesin bilgiyi kazandıracığı bir gerçektir.

Kutsal kitapların okunuşu esnasında okuyucuların susma refleksini ve susma sürelerini belirleyen pek çok etken bulunmaktadır. Okuyucuların çok çeşitli amaçlara binaen sustukları ve bu sürelerin uzunluk ve kısalığını belirleyen dini, sosyolojik, psikolojik ve filolojik pek çok etkenin bulunduğu bir ön yargı olarak zihnimize bulunmaktadır. Okuyuşu etkileyen bu etkenler, araştırmaya değer bir başka konu olarak karşımızda durmaktadır.

Kaynakça

Kitaplar

Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Tezler

Çiftçi, M. R. (2019). *İstanbul’daki Hristiyan ve Müslüman Mabedlerinde Okunan Tevrat, Zebur, İncil ve Kuran-ı Kerim Ayetlerinin Karşılaştırmalı Müzikal Analizi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, İstanbul.